

Välkommen till ett förtrollande besök på Sagomuseet i Ljungby

Handledning för skolpersonal och berättarpedagoger

Tips och idéer inför ett museibesök med elever från särskolan

Innehåll

Diverse tips och idéer

Före besöket

Under besöket

Olika sätt att göra ett besök på museet

Efter besöket

Praktiska upplysningar

Material

Sant – osant ?

Karta

Diverse tips och idéer

Skillnaden att genomföra en guidning för personer med funktionshinder ligger framför allt i att tyda reaktionerna från lyssnarna , då många inte har ett talat eller ett begränsat språk. Här är skolpersonalen till stor hjälp. Berättandets form bygger på att lyssnaren görs delaktig, Via kroppsspråk , kommentarer eller frågor deltar lyssnaren och berättarpedagogen måste vara uppmärksam och lyhörd och vid behov ändra och anpassa berättelsen.

Ett lyckat museibesök är hanterbart, begripligt och meningsfullt.

Hanterbart:

Besöket är förberett.

Klar och tydlig information vad museibesöket innebär ges före besöket.

Fysiska hinder på Museet är i möjligaste mån borttagna.

Begripligt:

Språket , rörelserna, rösten och mimiken är anpassad efter gruppen. Tänk över ordval, val av berättelser och innehåll.

Meningsfullt:

Att få delta, vara aktiv, bli lyssnad på är avgörande om besöket ska upplevas som meningsfullt. Att låta sig beröras känslomässigt , att utmana sig själv och att prova på något nytt förstärker upplevelsen.

För att uppnå detta behöver berättarpedagogerna vara lyhörda och flexibla , färdiga mallar för en museivisning måste oftast frångås.

Att väcka känslor, starka sådana, att låta besökarna bli berörda, att låta dem ställa frågor, att visa att de får delta om de vill är viktiga uppgifter för berättarpedagogen.

Före besöket

Kontakt mellan skolans personal och museipersonalen av största vikt.

Härigenom kan praktiska hinder undanröjas, berättarrummet anpassas för rullstolsburna, stolar placeras ut etc. Museipersonalen får en uppfattning om gruppens sammansättning och behov, om speciella önskemål och på vilken nivå berättelserna kan läggas.

Museet är litet till ytan och på sina ställen är utrymmen trånga. Många kan uppfatta det som lite mörkt och skrämmande. Gå igenom kartan i förväg i klassrummet och berätta vad som väntar.

Berätta eller läs någon av museets sagor i klassrummet inför besöket.

Låna den lättlästa guidehandboken och välj ut passande berättelser eller platser i museet som berättarpedagogen kan förbereda. De medföljande frågorna kan användas som ett enklare studiematerial.

Under besöket

Samarbetet mellan skolans personal och museets är dels rent praktisk med hjälp med rullstolar och toalettbesök, men även för hjälp med tolkning av besökarnas reaktioner, då många inte har ett talat språk.

Det finns en rullstolsramp på baksidan av museet. Är någon i gruppen rullstolsburen är det lämpligt att hela gruppen går in denna väg och här välkomnas av berättarpedagogen.

Berättarpedagogen välkomnar gruppen och ger en klar och tydlig bild av vad som ska hända:

Hur lång tid besöket tar

Om det blir en rundvandring eller samling i berättarrummet

Var toaletten finns

Att det finns bänkar och stolar på flera ställen

Att man får röra på allting och öppna skåp och dörrar

Att man, om man vill, får krypa genom lindormen och få ett diplom.

Besöket bygger på kommunikation, att ställa frågor, att lyssna in behoven, att alla är med.

Museet är tänkt att påverka flera av våra sinnen, ljud, ljus, färg och form förstärker upplevelsen. I berättarstunden ligger ett aktivt deltagande, genom att lyssna, ställa och svara på frågor, att bli upprörd och visa känslor. I upplevelsen ligger att få bli rädd, att skratta att bli ledsen.

Olika sätt att göra ett besök på museet

Välj en rundvandring: följ med berättarpedagogen och lyssna på de olika rummens berättelser. Det innebär att besökarna får stå ganska mycket, och på vissa ställen kan det vara trångt men de får samtidigt en bra överblick av museet. Viktigt är att berättarpedagogen lyssnar av och anpassar berättelserna.

Välj ett enda rum: gå igenom rummets berättelser och bilder, ställ frågor låt besökarna bli delaktiga i valet av sagor.

Livskarusellen- så levde och dog människor förr. Här finns plats för samtal kring kärlek och död, barn förr och nu, om roliga lekar. Visa barkbåtarna och dockan gjord av en träklamp. Fråga barnen vilka deras favoritleksaker är.

Berättarrummet – utgå från de två tavlorna och dess berättelser. På väggen finns också sagan om tuppen och kvarnen. Här kan besökarna bli delaktiga genom att hjälpa till leta efter berättelserna. Rim och ramsor har här en given plats. Vill man ha lugn och ro under ett besök stannar man kvar i berättarrummet. Här är gott om plats att sitta ner för alla och det är inget genomgångsrum.

Det svarta rummet om döden, nattens väsen och rädslor. Starka känslor är att bli delaktig, att våga, att utmana sig själv är utvecklande. Rummet är litet och trångt utan sittplatser. Lyssna till ljuden, känn av stämningen och ta med berättelserna och frågorna till berättarrummet.

Välj en enda saga berätta den vid återkommande besök, låt besökarna få delta , komma ihåg, hjälpa till att föra handlingen framåt.

Sagor med tydliga karaktärer gärna med starka känslor är att föredra

Ibland behöver berättelsen förstärkas med föremål. Ta fram en gåspenna och ett papper, så här skrev man förr- så spännande. En liten kvarn att mala kaffebönor i har flera funktioner: att visa hur kvarnen i sagan ser ut, att höra ljudet, att känna doften att få vrida ett varv. En päls att stryka på, en pingla att lyssna till, en lykta som lyser- så blir berättelsen om Pinkel än mera påtaglig. Eller använd den gamla ramsan katten på råttan med föremål för en större upplevelse: en träkäpp, ett tänt ljus, en liten hink med vatten, ett kohorn, en leksaksråtta och en mjukiskatt. Här kan barnen följa med genom ramsan via föremålen, få känna på dem och lägga dem i rätt ordning.

Välj djur. i alla museets rum finns det djur : grodor, möss, ekorrar, fåglar och rävar. Låt besökarna gå på upptäcktsfärd och leta. Många barn har eller vill ha ett djur, låt dem berätta Här kan berättarpedagogen anknyta till olika skapelseberättelser, varför djur ser ut som de gör.

Välj väsen: glosen, basilisken, jättar, troll, lindormar: spännande berättelser som också visar på den begreppsvärld som våra förfäder levde i. Låt barnen fundera på varför man trodde på oknytt, berätta hur man fick lära sig att skydda sig. Att leta väsen runt om i museet blir ett spännande inslag.

Välj ett tema: berättelser om flickor, om rädsla, om kärlek eller mat, välj ett tema som passar in i skolans arbete och låt berättarpedagogen sätta ihop ett passande program.

Välj trädgården: här fortsätter berättelserna, här ligger ett jättekast som jätten slungade mot kyrkan, här finns växter med magiska egenskaper, här ruvar en drake - ytterligare ett spännande rum. . För rullstolsburna kan underlaget vara lite besvärligt med singel och stenar. Här finns ett antal bänkar utplacerade.

Välj Sagobygden: till sagomuseet hör de sägenomspunna platserna i Ljungby, Alvesta och Älmhult. Att om möjligt göra en resa här är ytterligare en upplevelse. Att på plats höra berättelsen om Skea dåre eller om Ivars kyrka blir ett äventyr. En sägenresa bör förberedas på sagomuseet eller i skolan. Berätta sägnen från de utvalda platserna och visa på kartan var de är belägna. Ett spännande äventyr för de som har möjlighet, är skattletning , geocaching, via gps. Läs mera på www.sagobygden.se eller www.geocaching.com

Efter besöket

I direkt anslutning till museibesöket kan man avsluta i utklädningsrummet. Att få klä ut sig till en prinsessa eller en drake, att sätta sig på kungatronen blir en bra inramning.

Låt eleverna återberätta efter förmåga i ord eller bild.

Att skapa en sång-, teater- eller dansföreställning utifrån en saga kan bli ett omfattande men mycket utvecklande projekt.

Att skapa egna berättelser kan stimuleras av ett museibesök.

Museets hemsida www.sagobygden.se ger goda möjligheter att fortsätta upplevelsen. Här finns bilder från museet och dess sagor såväl som från sagobygden. Gå in på berättarskatten och lyssna på sagor och berättelser. Här finns det också möjlighet att skapa sin egen berättelse.

På hemsidan finns också två spel: sagobygdens rollspel och ett sagospel Sagovärlden.

Sagomuseet kan erbjuda uppföljning genom besök av en berättarpedagog i klassrummet. En sagolåda med valfritt innehåll av berättelser kan utgöra en givande inramning av museibesöket.

Praktiska upplysningar

Rullstolsramp finns på baksidan av museet.

Beläggningen i trädgården kan vara lite svår att köra på.

Handikapptoalett finns inte, men på andra sidan gatan finns en offentlig toalett.

Vissa detaljer kan tyvärr inte ses av rullstolsburna men det mesta är åtkomligt.

Museet har vissa ljudeffekter skällande hundar, sång, spelande löv och droppande vatten

Vissa kan uppleva det störande men det finns möjlighet att få ljuden avstängda.

Det finns stolar och bänkar att sitta på runt om i museet

Allt får beröras och är en del av upplevelsen. Att öppna luckor, dra i tåtar och känna på skulpturerna förstärker berättelserna

Lindormen är för många en höjdpunkt. Att krypa genom ormens gap och komma ut genom stjärten är en skrämmande men fascinerande upplevelse. Vissa barn vågar inte men vill gärna. Det finns en möjlighet att överbrygga rädslan . Berättarpedagogen kan låta den rädde krypa in halvvägs- genom magen, sedan brukar det fungera.

Material

Det var en gång, utflykt i Sagobygden

En lättläst bok med Sagomuseets och Sagobygdens berättelser

Berättade av Per Gustavsson

Illustrationer av Kjell Sundberg

Foton av Steve Anderson

Kultur för alla, funktionsmöjligheter i det museipedagogiska mötet

En forskningsrapport om arbetet inom projektet

Elisabet Frithiof lektor vid Institutet för pedagogik vid Linneuniversitetet i Växjö

För information och beställning: Lnu.se

Lättläst guidebok om Sagomuseet

Återberättad av Agneta J-son- Granemalm

Finns att låna på Museet.

Välkommen till ett förtrollande besök på Sagomuseet

En handledning för skolpersonal och museipersonal

Eva Andersson projektledare

Finns som PDF-fil på www.sagomuseet.se

På upptäcktsfärd i Sagobygden

En broschyr över sagobygden med karta och små korta sägen berättelser

I museibutiken finns ett stort utbud av böcker, pedagogiska handböcker såväl som sagosamlingar.

Hemsidan

På hemsidan finns mycket matnyttigt. Kalendarium, artiklar en bloggsida med varierat innehåll- allt från boktips och berättelser till reportage från berättarpedagogernas arbete ute på skolorna. Under fliken berättarskatten finns möjlighet att lyssna till ett stort antal berättelser med olika berättare och också möjligheten att själv berätta in.

Under året kommer hemsidan att kompletteras med en lättläst sida.

Sant – osant ?

Är det sant? Den frågan får vi berättare ofta av något barn som just lyssnat på en berättelse.

Sant är att många sagoberättare levde och verkade i våra trakter för 150-200 år sedan

Sant är att sagorna återberättades , skrevs ned och publicerades på 1800-talet.

Sant är att många människor som levde förr i tiden trodde att det fanns jättar och troll ute i naturen.

Sant är att i sägnerna, som framförallt beskriver händelser förknippade med en speciell plats, kan rymma ett litet korn av sanning.

Osant. Det var en gång, när man hör dessa ord vet man att detta är fantasi utan verklighetsförankring.

För de mindre barnen som kan tycka att ett museibesök är lite skrämmande, brukar jag beskriva museet och dess berättelser som en stor sagobok:

Slå upp första sidan, öppna dörren och stig in i en fantastisk värld där allt är sant, slå igen boken, stäng dörren och gå ut i den vanliga världen.

Välkomna till ett sagolikt besök

Detta material är framtaget inom ramarna för projektet ” Utveckling av kultur- och museipedagogik för alla”

Under två år har museets berättarpedagoger arbetat med särskolan och kulturfabriken i Ljungby

Projektet har genomförts med bidrag från Allmänna arvsfonden, Kungliga patriotiska sällskapet och Kronprinsessan Margaretas Minnesfond

